

DEL AV MARKANVÄNDNINGSPLAN DELARY och GÖTERYD

Markanvändningsplanen är en samling förslag som grundar sig på intervjuer med föreningar, allmänhet, kommunala tjänstemän och Skogssällskapet.

Inga åtgärder är beslutade, och presenterade förslag kommer sannolikt att ändras efter de goda synpunkter som framkommer under tiden för utställningen.

Förslagen skall av läsaren ses som exempel på vad som är möjligt utifrån naturens givna förutsättningar. Vad som sedan genomförs avgörs av politiska beslut, åtgärd för åtgärd.

FÖRORD

Skogssällskapet sköter den praktiska driften av skogsbruket åt en mängd kommuner, bl.a. i Älmhult. I det arbetet har vi sett att tjänstemän inte så sällan känner en osäkerhet om de i sina val av skogliga åtgärder prioriterar rätt. –”Har jag tänkt på allt.” –”Är detta den optimala skötseln utifrån alla de krav som ställs på kommunen.” osv. Att skapa en process för genomförande av en övergripande markanvändningsplan har för Skogssällskapet kommit att stå i fokus, för att kunna hävda att vi tillvaratar även markens långsiktiga värden.

Den nu färdiga markanvändningsplanen är ett resultat av ett sådant arbete. Under 2006 kunde vi tillsammans med kommunen skapa ett projekt kallat ”Markanvändningsplan för Älmhult med omgivningar”, finansierat till 50 % av kommunen och till 50 % genom Naturvårdsverkets lokala naturvårdssatsning, förkortat LONA. Markanvändningsplanen är en process vars syfte är att tillvarata de olika önskemål och krav som ställs på det kommunala markinnehavet, och många har fått komma till tals och lämna synpunkter. Planen kommer, när det är fastställt, att bli ett utmärkt hjälpmedel för att praktiskt förvalta kommunens markinnehav. Arbetet med att samla alla olika fakta hade inte varit möjligt utan god medverkan av personalen inom kommunens organisation, eller alla de aktörer och ideella organisationer som givit oss kunskap, önskemål och idéer. Ett varmt tack till alla som bidragit.

För Skogssällskapets Förvaltning AB
Joakim Norgren, projektledare
2007-06-13

SAMMANFATTNING

Arbetet med markanvändningsplanen har pågått under ca. 1 års tid, och inneburit många fältbesök och träffar med olika intressegrupper. Det har visat att Älmhult har flera fina områden, väl värda att ta vara på. Vissa av dem är redan idag avsatta för t.ex. rekreation eller naturvård, andra rekommenderas i denna rapport att avsättas. Arbetet har varit mycket givande och inneburit kontakt med många engagerade och tillmötesgående människor, och många timmar i fält. Markanvändningsplanen har setts som ett mycket positivt initiativ av kommunen, och de olika intressegrupperna har uppskattat att få komma till tals. Generellt har det varit färre konflikter än väntat, och inga har varit olösliga. Grundsynen bland de intervjuade tycks ha varit en vilja till samförstånd.

I samband med markanvändningsplanen har en inventering av befintlig infrastruktur gjorts, vilken gör att de bord, bänkar, eldstäder, motionsspår, informationstavlor, vedförråd och dylikt som finns på kommunens mark är koordinatsatta, fotograferade och har fått sin skötselstatus dokumenterad. Uppgifterna finns att tillgå via verktyget Förvaltningsplan (mer om denna funktion längre ner i rapporten). Inventeringen har visat att det finns ca 100 objekt med tillsammans ca 300 tillbehör som behöver regelbunden tillsyn och underhåll. Om inte medel avsätts till regelbundet underhåll bör dessa delar av infrastrukturen tas bort för att inte ge ett dåligt intryck.

Markanvändningsplanen har visat att det finns 14 områden som är intressanta ur kulturell, biologisk och/eller rekreationssynpunkt. Beslut måste fattas kring t.ex. vissa områdens prioriterade användning.

Älmhult har mycket fint att visa, men majoriteten av dessa områden är svåra att hitta till för alla som inte redan bor i kommunen. En bättre skyltning, tillsammans med ett bra foldermaterial, skulle medföra att fler nyinflyttade, turister och andra besökare skulle hitta till och få del av dessa områden.

BAKGRUND

Älmhults kommun äger ca 2.100 ha mark, varav normal skogsmark är ca 1670 ha och tätortsnära skogsmark ca 170 ha. Övrig mark består av tåkter, tomter, betesmark, åkermark, gator och vägar. Det mesta av marken är som synes produktionsskogar utan några målkonflikter. Markinnehavet är utspritt och finns bl.a. i anslutning till varje tätort. Marken är intressant för kommunen av en mängd anledningar, de som är mest betydelsefulla för denna markanvändningsplan är:

- Disponera mark för att säkerställa goda möjligheter för rekreation i Älmhults tätorters närhet.
- Ge möjligheter att vidareutveckla turism och till den knutna värden inom kommunen.
- Skapa utrymme för expansion, dels för staden dels för näringslivet i dess olika former.
- Producera virke och därmed skapa ekonomi för annan verksamhet.

Markerna är attraktiva för en mängd olika verksamheter både de rent kommersiella samt de som kan kopplas till friluftsliv och sport. Här finns många kulturella och biologiska värden, och många verksamheter är sedan lång tid etablerade i områdena. Detta har skapat ett flertal önskningskrav och krav från organisationer och individer både inom kommunens egen organisation och bland dess innevånare.

Kommunen har en stark vilja att så många verksamheter som möjligt skall kunna existera sida vid sida. För att bringa klarhet i hur marken skall disponeras har man anlitat Skogssällskapets Förvaltning AB för att samla alla fakta i en markanvändningsplan, som till slut efter en demokratisk process skall bringa klarhet i vilken mark som skall ha vilket primära användningsområde. Inventerare har varit Anna Sundberg, ansvarig för metodutveckling och Förvaltningsplan har varit Anders Braide, projektledare har varit jägmästare Joakim Norgren.

Mål med markanvändningsplanen

Planen skall genomföras på de av kommunens marker som kan förväntas innehålla målkonflikter mellan olika typer av markutnyttjande. Markanvändningsplanen och den process det innebär syftar till att lösa upp sådana konflikter. Det skall skapa en rumslig prioriteringsordning över vilket övergripande mål som skall gälla för varje enskild bit av marken.

Processen

En markanvändningsplan så som Skogssällskapet definierar den, är främst en process där alla ges möjlighet att föra fram sina åsikter och önskemål varefter markägaren fattar beslut för att skapa en prioriteringsordning. I fallet Älmhult blir det frågan om politiska beslut efter att allmänheten fått lämna synpunkter.

En markanvändningsplan är nödvändig för att kunna besluta om vilket mål som har företräde framför ett annat. Den behövs för att hålla ordning på olika målsättningar och önskemål för olika områden. Kraven på en offentlig markägare att på sin mark ge utrymme för en mängd aktiviteter har ökat. Vi talar i dag om ett mångbruk i skogen. De olika mångbruksgrenarna är i detta fall natur, kultur, rekreation och skogsbruk.

Markanvändningsplanen skapar en övergripande ordning på markerna. Vilken bit skall användas till vad? Efter att den är klar följer skötselplaner för de olika mångbruksgrenarna. En ny skogsbruksplan är den vi är mest bekanta med, men det behövs också detaljerade planer för att sköta kulturvärden, naturvärden, rekreation osv. Markanvändningsplanen är den indelning av marken som styr övriga driftsplaner. Det kommer över tiden att uppstå nya önskemål, markköp eller försäljning mm. Det leder till att en markanvändningsplan inte är statisk, det tillkommer hela tiden nya fakta vilket kommer att påverka markanvändningsplanen. Nya politiska överväganden kommer att behövas över tiden.

Vi har samlat in fakta om alla legala restriktioner som finns på markerna. Det är t.ex. nyckelbiotoper, fornlämningar mm. Därutöver har tjänstemännen inom kommunen lyft fram fakta rörande just sitt ansvarsområde/sin mångbruksgren. Vi har med talat med alla de intresseorganisationer och lokala näringsidkare som kommunen anvisat. Vi har tillfrågat olika delar inom kommunens egen organisation om man har några önskemål eller idéer. Målet har varit att alla som är eller vill vara verksamma på den aktuella marken skall ha erbjudits möjlighet att yttra sig.

Marker som dessa hyser många platser med olika möjliga målsättningar. Dessa har identifierats och beskrivs som hänsynsobjekt och hänsynsområden. Områdenas olika mål och skötsel skall i praktisk drift säkerställa värden och därmed ett lämpligt landskap för olika aktiviteter.

Den demokratiska processen

Kommunens mark tillhör alla, så det är inte så konstigt att det är många som har önskemål och synpunkter. Genom att möta representanter för olika nyttjandegrupper har många indirekt fått möjlighet att komma till tals. Nu är det så att inte alla är anslutna till en sådan grupp, det är av vikt att alla får möjlighet att tycka till om den föreslagna markanvändningsplanen. Därför kommer materialet att ställas ut på en mängd platser i kommunen, utifrån det materialet är det sedan fritt att lämna synpunkter till kommunens tekniska kontor. Dessa kommer sedan att beaktas och påverka den slutgiltiga markanvändningsplanen, som kommer att fastställas i kommunstyrelsen under hösten 2007.

De olika mångbruksgrenarna

De olika mångbruksgrenarna representerar olika intressen och mål med markens nyttjande. Vissa mål och värden gäller även för andra mångbruksgrenar. T.ex. kan ju en spännande rasbrant med höga naturvärden även var något för skogsflanören att vila ögonen på. I resonemanget som skall leda fram till en indelning av markerna efter olika mål, fokuserar vi bara på just den enskilda mångbruksgrenens mål. De flesta av målen för olika mångbruksgrenar står inte i konflikt med varandra.

Natur

Här inryms höga naturvärden. Underlaget är dels nyckelbiotoper och andra legala skydd, dels olika typer av inventeringar eller annan kunskap om var höga värden står att finna.

Kultur

Här inryms höga kulturvärden. Underlaget är legala skydd i form av kända fornminnen, samt annan kunskap som kommunen besitter.

Rekreation

Här inryms platser som redan i dag hyser en verksamhet. Det kan vara t.ex. bad, stigar eller grillplatser. Det kan också vara platser som har potential för att kunna utvecklas till betydande platser/områden för rekreation.

Skogsbruk

Skogsbruk är av förklarliga skäl den största markanvändningen på skogsmark. Den del av markerna som inte tas i anspråk för mål inom övriga mångbruksgrenar betraktas som just produktionsskog. I de tätortsnära skogarna resp. de som ligger inom bebyggelse gäller de mål för skogsbruket som är fastlagda i Älmhults skogsbrukspolicy (se bilaga skogsbrukspolicy). Inom denna kan inriktningen för skötseln modifieras i form av generell hänsyn till det ena eller andra. I de områden där annat övergripande mål gäller skall skogsbruket styras i en bestämd riktning som gynnar det övergripande målet. Ett sådant skogsbruk kan i regel bedrivas på de flesta marker oavsett andra mål.

RESULTAT

Nyttjarnas behov och synpunkter

Som nämnts ovan ställs det en mängd krav på kommunen och dess mark från olika nyttjandegrupper. Områdena är attraktiva för så skilda verksamheter som förskolans lek och en stunds stilla kontemplation efter en hektisk arbetsdag, såväl som rent kommersiell verksamhet. Gruppernas sinsemellan skilda behov och önskningar måste fångas upp, dokumenteras och vägas in i beslutsprocessen, för att en markanvändningsplan ska kunna förankras hos allmänheten.

Att tillmötesgå de behov och önskningar som framkommit kan medföra kostnader för kommunen i olika utsträckning. Denna kostnad, beräknad i kronor och ören, ska dock vägas mot den samhällsekonomiska vinst som görs av t.ex. ett ökat nyttjande av skog och mark för fysisk aktivitet, och en därmed förbättrad trivsel och folkhälsa för invånarna.

Arbetsgång

För att få ett så brett beslutsunderlag som möjligt har både kommunens egna funktioner (interna) samt övriga nyttjare (externa) tillfrågats. De interna har bestått av representanter för gymnasie-, grund- och förskola samt handikapp- och pensionärsråd. De externa av föreningar/andra aktörer, verksamma på den aktuella marken/orten och anvisade av kommunen.

Kontakterna med intressenterna har skett i 3 steg. Först skriftlig kontakt, sedan telefonsamtal och i de allra flesta fall ett personligt möte. Mottagandet har i samtliga fall varit positivt, och de intervjuade har sett kommunens initiativ till en markanvändningsplan, där de faktiska nyttjarnas behov och åsikter lyfts fram, som något mycket positivt och uppskattat.

Att samla in alla olika gruppers synpunkter hade inte varit möjligt utan medverkan av de engagerade intressenterna, som bidragit med kunskap, önskemål och idéer. Ett stort tack till alla som medverkat!

Beskrivning av externa intervjuer, övriga orter

Samtalen med föreningarna i de mindre tätorterna har generellt haft en något annorlunda inriktning än de med rena intresseföreningar (motor-, hund-, idrott-, natur- etc.) där man fokuserar på sina specialintressen. Syftet har varit att utröna ortens behov av markanvändning för rekreation & friluftsliv. men samtliga föreningar i de mindre orterna har starkt poängterat behovet av attraktiva tomter för bostadsbyggnation, för att orten överhuvudtaget ska kunna utvecklas och leva vidare i ett längre perspektiv. Rekreation & friluftsliv har för dem inte varit det viktigaste, utan byns samlade möjligheter att locka nya invånare. Här anses förvisso rekreation vara en av faktorerna, men inte den viktigaste.

I alla de mindre tätorterna finns enligt "Översiktsplan 2006" antingen "planlagda, ej utbyggda bostadsområden" eller "utredningsområde för framtida bostäder". Dock anser de kontaktade föreningarna i vissa fall att planerade tomter inte överensstämmer med attraktiva tomter, och att utan sådana kan inte bygden leva vidare. Generellt anses för stort fokus läggas på att skapa tomter i centralorten, när det istället skulle kunna satsas på lika, eller mer, attraktiva möjligheter inom nära pendlingsavstånd till centralorten.

I samtliga fall anser också föreningarna att all kommunal mark belägen inom tätbebyggt område ska hållas välvårdad, för både den allmänna trivselen och den estetiska upplevelsens skull.

Nedan tas inte resp. förenings synpunkter på placering av tänkbara tomter upp, utan sammanställningarna fokuserar på de synpunkter och önskemål som framkommit kring rekreation & friluftsliv i olika former.

Göteryds hembygdsförening och Delarybygdens byråd

Möte med Björn Sjöstrand och Lisbeth Nilsson 060926

Beskrivning

Hembygdsföreningen har ca 900 medlemmar. De äger och förvaltar slöjdskolan och hembygdsparken i Göteryd, samt bruksparken och Emanuelskapellet i Delary.

Byrådet har inget system med medlemskap, men det verkar för att samhället med sina ca. 250 invånare ska leva vidare och utvecklas.

Önskemål

Göteryd – I området väster om servicehuset, det s.k. ”Tallet”, finns behov av en tillgänglighetsanpassad slinga. En sådan, med gott om vilobänkar, skulle ge de boende på servicehuset en möjlighet att komma ut i ett grönområde istället för att som idag vara hänvisade till gräsmattan med dess asfalterade gångar.

Eftersom Gimmahöjden är planlagt som bostadsområde bör den intilliggande skogen redan nu börja skötas med inriktning på bostadsnära.

Marken runt scenen mittemot hembygdsgården har börjat användas som allmän soptipp. Detta bör stoppas innan platsen blir etablerad som sådan, lämpligtvis genom att hålan fylls ut och att området röjs upp för att få ett trevligare utseende.

Delary – Det behövs en stor infotavla vid resp. infart, där besökare kan få information om orten, dess företag, var man kan köpa fiskekort o.dyl. En rastplats för förbipasserande bör också finnas. Lämplig placering av den är på allmanningen norr om väg 23, där vägen korsar Helge å.

Motionsspår som tidigare fanns är nu igenväxt. Intresset för en upprustning av det är stort i samhället, både bland allmänhet och idrottsföreningens ungdomsverksamhet som idag hänvisas till vägarna. Helst ska spåret vara upplyst, men det viktigaste för de boende är att det är framkomligt.

För att ge hundägarna bättre möjlighet att visa hänsyn gentemot andra som rör sig i tätorten, behövs fler hundlatriner.

Konfliktrisk

Ingen synbar.

Bedömning

Skapa en slinga i direkt anslutning till servicehuset Tallet i Göteryd, för att erbjuda god möjlighet till utevistelse. Arbetet bör bedrivas i nära samråd med de boende, för att få detaljkunskap om deras specifika behov och önskemål för ett nyttjande vid olika väderlek och årstid.

Inrikta skogsskötseln av Gimmahöjden mot bostadsnära redan nu. En miljö nära de planerade husen som inbjuder till lek o.dyl. ökar attraktionskraften för området.

Hänsynsområde

Delary

I Delary finns 3 områden intressanta för rekreation och friluftsliv, det f.d. motionsspåret, badplatsen/kanotbasen och en föreslagen utsiktsplats.

Motionsspåret finns väster om bostadsområdet Veka. Här har tidigare funnits elljus, men det är borttaget och spåret håller på att växa igen. Bland de boende finns olika åsikter om behovet av spåret, e.u. dock en majoritet för att det ska tas i bruk igen.

På östra sidan av Helge å finns en kombinerad badplats och kanotbas. Badplatsen är i relativt gott skick, men kanotbasen är i stort behov av upprustning.

I direkt anslutning till bostadsområde och Helge å finns en höjd som lämpar sig väl för en utsiktsplats och grillplats nere vid ån.

Kulturvärde

Inga nämnvärda.

Naturvärde

Inga nämnvärda.

Rekreativvärde

Området runt motionsspåret är som helhet trivsamt.

Badplatsen/kanotbasen har ett stort rekreativvärde för badande och kanotister, dock inget värde utöver detta.

Den föreslagna utsiktsplatsen ligger vackert, och en kombination av sittplats på höjden och grillplats vid ån skulle låta besökarna ta del av detta.

Konflikter mellan de 3 värdekategorierna

Inga synbara.

Förslag

Skapa en fungerande rutin för att hålla kanotbasen i ett bra och välkomnande skick.

Gör det nedlagda motionsspåret framkomligt, och ge Delaryborna en provotid för att visa vilket behov det i realiteten finns av det. Anlägg utsiktsplats/grillplats. Båda dessa i samråd med Sveaskog.

Objektsbeskrivning rekreativsvärden

Objekt 109 skifte Älmhult			Typ av zon/objekt: Motionsspår Delary				
Hänsyn plats	Hänsyn område	Zon	Kultur	Natur	Vatten	Rekreation	Skogssällskapet, Anna Sundberg, 2006-12-20
	X					X	

Allmänt

Motionsspår väster om bostadsområdet Veka. Går till största delen på Sveaskogs mark. Har tidigare funnits elljus, men det är borttaget och spåret håller på att växa igen.

Bland de boende finns olika åsikter om behovet av spåret, e.u. dock en majoritet för att det ska tas i bruk igen. Skogssällskapets förslag är att röja upp spåret innan det växer igen helt, ge Delaryborna en provotid på 3 år och sedan göra en utvärdering av användandet.

Skog-/mark tillstånd

Den kommunala marken består av ett stormhygge, lövträdsridå mot villaområdet och en kulle med flera ekar.

Den privata marken består av produktionsskog.

Rekreativsvärde

Som helhet trivsamt.

Målsättning

Ta ställning till om motionsspåret ska röjas upp, i samarbete med den andre markägaren.

Konfliktrisk

Konfliktrisk med skogsproduktion. Konfliktrisk med Sveaskog, om de inte längre skulle vilja upplåta sin mark till spåret.

Skötselbeskrivning

Området sköts som produktionsskog. Om spåret permanentas efter provotiden bör det satsas på gles och högstammig skog. Gallra eckbacken för att ge några träd mer utrymme.

Objekt 110 skifte Älmhult			Typ av zon/objekt: Badplats Delary				
Hänsyn plats	Hänsyn område	Zon	Kultur	Natur	Vatten	Rekreation	Skogssällskapet, Anna Sundberg, 2006-12-20
	X					X	

Allmänt

Kombinerad badplats och kanotbas, båda på ej kommunal mark. Badplatsen är i relativt gott skick (sköts av idrottsföreningen) men kanotbasen är i stort behov av upprustning.

Skog-/mark tillstånd

Ängsmark.

Rekreativsvärde

Platsen har ett stort rekreativsvärde som badplats och för besökande kanotister, dock inget utöver detta.

Målsättning

Översyn av infrastruktur på badplats. Utbyte och reparation av infrastruktur på kanotbas.

Konfliktrisk

Konfliktrisk med ägaren av den ej kommunala marken, om denne inte längre skulle vilja upplåta sin mark.

Skötselbeskrivning

Området hålls öppet och fritt från sly. Ängen där grillplatserna finns slås regelbundet sommartid för att skapa utrymme.

Objekt 111 skifte Älmhult			Typ av zon/objekt: Utsiktsplats Delary				
Hänsyn plats	Hänsyn område	Zon	Kultur	Natur	Vatten	Rekreation	Skogssällskapet, Anna Sundberg, 2006-12-20
	X					X	

Allmänt

I anslutning till kommunal mark (på Sveaskogs) föreslås skapandet av en utsiktsplats på toppen och en grillplats nere vid ån. Bostadsområde i direkt anslutning.

Skog-/mark tillstånd

Ängsmark.

Rekreativvärde

En mycket vacker plats. Förslagsvis anläggs sittplats på toppen, och själva grillplatsen nere vid ån (för att undvika skadegörelse på röset).

Målsättning

Ta ställning till om det ska skapas en vacker utsikts- och rastplats för de boende i närområdet.

Konfliktrisk

Konfliktrisk med Sveaskog, om de inte vill upplåta marken. Risk för skadegörelse på rösen. Strandskydd.

Skötselbeskrivning

Ängen slås för att förhindra uppkomst av sommarens midjehöga gräs.